

Schrijf de industrie niet af

In de jongste decennia is er een zeer grote verschuiving opgetreden van werkgelegenheid in de primaire sector (lees: landbouw en visserij) naar de secundaire sector (lees: mijnbouw en verwerkende industrie) en van deze laatste naar de tertiaire en quartaire sector (lees: handels- en dienstensector). Enkele cijfers illustreren deze merkwaardige evolutie in West-Vlaanderen. In 1970 was 8% tewerkgesteld in de primaire sector, 48% in de industrie en bouw en 44% in handel en diensten; dertig jaar later zijn de verhoudingen: 4%, 30% en 66%. In de jongste 10 jaar zijn in West-Vlaanderen alleen circa 11.000 arbeidsplaatsen verloren gegaan in de secundaire sector.

Hoe komt dit? Hiervoor zijn vele redenen. De belangrijkste factor is ongetwijfeld de stijgende productiviteit, zowel in de landbouw als in de industrie, tengevolge van een buitengewone mechanisering en automatisering. Wat meer is, zowel in de landbouw als in de industrie is de huidige productie en toegevoegde waarde merklijk hoger dan in het verleden. Met andere woorden, we produceren meer met minder jobs. Dank zij de grotere toegevoegde waarde werden tal van handelsactiviteiten en diensten gestimuleerd.

Hoewel veel minder uitgesproken, liggen ook veroudering van producten en de delokalisatie van bedrijven en/of productieprocessen naar andere regio's of naar het buitenland, mede aan de basis van een verlies aan industriële jobs. Er is echter nog een vierde reden, van statistische aard, die aan de basis ligt van de dalende industriële tewerkstelling. Tal van grote bedrijven hebben vooral in de jongste twee decennia tal van niet-kernactiviteiten afgestoten en uitbesteed aan derden. Hier bedoelen we activiteiten zoals transport, maaltijden, boekhouding, schoonmaak, informatica, marketing en andere. Al deze activiteiten behoren statistisch tot de handels- en dienstensector. Dit betekent dat grosso modo de tewerkstelling niet is gewijzigd, doch "statistisch" is verschoven van de industrie naar de tertiaire sector. Dit betekent dat in wezen de boven beschreven globale daling van de industriële sector enigszins overdreven overkomt.

Dit proces van dalende industriële tewerkstelling zal in de komende jaren - tengevolge van de automatisering en de groeiende internationale competitiviteit - onverminderd doorgaan, vooral in deze regio's die sterk op een traditionele industriële structuur zijn gebaseerd. Dit is het geval voor West-Vlaanderen.

Vaak hoort men dan ook dat de toekomst van de werkgelegenheid in West-Vlaanderen en in ons land in het algemeen in de dienstensector ligt. Dit is een eerder simplistische en zelfs gevaarlijke stelling. Over welke diensten heeft men het? De diensten kunnen in twee groepen worden opgedeeld. Een eerste groep diensten zoals publieke administraties, onderwijsinstellingen, hospitalen, winkelbedrijven en vele andere, hebben een louter verzorgende functie en worden gevoed door het inkomen verdiend in stuwende sectoren (landbouw, industrie, internationaal toerisme en andere), enerzijds, en transferinkomens (belastingen, sociale uitkeringen), anderzijds.

Een tweede groep diensten behoort tot de stuwende sectoren. Zij hebben de capaciteit hun producten en diensten te exporteren en op deze wijze de inkomensstroom van een streek aan te zwengelen. Duidelijke voorbeelden zijn internationaal toerisme, havens, internationaal transport, onderzoeksinstellingen, banken, verzekeringsinstellingen en zakelijke dienstverlening met internationale uitstraling.

Het verschil tussen beide groepen diensten is enorm. De eerste groep, hoewel noodzakelijk in onze maatschappij, is volgend. Ze is afhankelijk van het reilen en zeilen van de stuwende activiteiten in een streek of een land. De tweede groep diensten creëert, zoals ook de industrie en de landbouw, inkomen die de voedingsbodem vormt voor de eerste groep diensten.

Nu zijn de mogelijkheden voor de ontwikkeling van stuwende dienstensectoren in West-Vlaanderen niet zo groot. We hebben onder meer zee- en luchthavens en aanverwante activiteiten, enkele onderzoeksinstellingen, toerisme en zakelijke dienstverlening die

mogelijkheden bieden. De kansen zijn reeds minder groot in het bank- en verzekeringswezen. In de komende jaren is ook geen spectaculaire meer-tewerkstelling in het toerisme aan de Kust te verwachten.

Dit alles betekent dat we de industrie niet zo gemakkelijk mogen afschrijven. Zij vormt samen met de land- en tuinbouw en de stuwende takken van de tertiaire sector, de basis van inkomenscreatie en de motor van een groot gedeelte van de werkgelegenheid in de veelgeprezen diensteneconomie.

Dit is geen pleidooi voor bescherming van traditionele industriële sectoren zonder toekomst. We leven in een open economie en de Europese eenmaking en het proces van globalisering gaan verder. Dit zal zich in de komende jaren uiten in de tewerkstellingscijfers van meerdere industriële bedrijven.

We beschikken gelukkig over zeer vele goede en zelfs uitstekende industriële ondernemingen in West-Vlaanderen. Het is noodzakelijk deze bedrijven te stimuleren en te koesteren. Dit kan en moet op verschillende wijzen gebeuren.

Primo moeten we kennisintensieve industrieën - ook diensten - ontwikkelen en product- en procesvernieuwing binnen de bestaande ondernemingen stimuleren. Hier verwijzen we naar de studie "West-Vlaanderen 2010 - een strategie voor economische ontwikkeling". De ontwikkeling van het technisch textiel in onze provincie (zie verder in dit nummer) is hier een voorbeeld van. De Vlaamse overheid heeft hier een belangrijke taak om het wetenschappelijk onderzoek en de vorming van hogere technici in het algemeen en het toegepast wetenschappelijk onderzoek in de ondernemingen te ondersteunen.

Secundo moet veel aandacht worden geschonken aan productie en logistieke netwerkstructuren. Dit veronderstelt het stimuleren van clusters, het verder activeren van de industriële toelevering en de voorwaarden scheppen voor een

ontwikkeling van zakelijke dienstverlening in West-Vlaanderen. Gezien de ligging van West-Vlaanderen en de beschikbare havens, hebben we zeker nog groeikansen in de logistiek. Hier schuilen ook steeds meer diensten met grote toegevoegde waarde. Dit alles wijst erop dat industrie en diensten meer en meer complementair zijn met een grote graad van verwevenheid.

Tertio moet ons land - net als de meeste industrielanden - meer oog hebben voor de competitiviteit. Onze totale arbeidskost en productiekosten in het algemeen drijft meerdere productieprocessen naar andere oorden. De delokalisatie van bedrijven is tot een zekere hoogte niet te vermijden. Niettemin mogen we het proces niet indirect activeren. Er waren in Vlaanderen tijdens de jongste maanden voldoende krachtige signalen.

Quarto moeten we ruimte geven aan de ondernemingen om uit te breiden en te moderniseren. In West-Vlaanderen alleen verloren we in de jongste vijftien jaar enkele duizenden arbeidsplaatsen in de industrie ten gevolge van de niet beschikbaarheid van geschikte terreinen. Het probleem is op vandaag nog verre van opgelost. Hier zijn geen financiële middelen van doen, enkel politieke wil.

Verder moeten we de nefaste invloed vermijden op het ondernemingsklimaat van sommige richtlijnen met sterke invloed op de competitiviteit (onder meer zware milieuheffingen) en van lange administratieve procedures voor stedenbouwkundige- en milieuvergunningen. Tenslotte moeten we het imago van België in het buitenland, vooral de USA, verbeteren.

Er ligt een zware verantwoordelijkheid bij de politieke wereld, het bedrijfsleven, werknemersorganisaties, het onderwijs en vele andere groepen van onze maatschappij, om de bestaande jobs in de industrie veilig te stellen en nieuwe arbeidsplaatsen te scheppen. Wij moeten op een andere wijze aankijken naar onze industrie. Misprijzen moet plaats maken voor waardering.